

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10 1216 København K
E-mail: databeskyttelse@jm.dk ; cc.: khj@jm.dk

Reference: j.nr. 2023-7910-0037

Dato: 19. oktober 2023

Bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af databeskyttelsesloven

(justering af aldersgrænsen for samtykke til behandling af personoplysninger i forbindelse med informationssamfundstjenester mv.)

Justitsministeriet har den 21. september 2023 sendt udkast til forslag til lov om ændring af databeskyttelsesloven (justering af aldersgrænsen for samtykke til behandling af personoplysninger i forbindelse med informationssamfundstjenester, ophævelse af bestemmelser om behandling af personoplysninger i forbindelse med markedsføring samt tilpasning af oplysningspligten og indsigtsretten hos Procesbevillingsnævnet og Folketingets Ombudsmand) i offentlig høring, og anmodet om eventuelle bemærkninger.

UNICEF Danmark har i nærværende høringssvar valgt at fokusere på den del af udkastet, der omhandler justering af aldersgrænsen for samtykke til behandling af personoplysninger i forbindelse med informationssamfundstjenester.

1. Lovforslagets indhold fsva nuværende aldersgrænse og begrundelse for justering

Lovforslaget indeholder et forslag om at hæve aldersgrænsen for samtykke til behandling af personoplysninger i forbindelse med udbud af informationssamfundstjenester fra 13 til 15 år.

Det fremgår på side 6 i udkastet:

“Det følger af nuværende formulering af databeskyttelseslovens § 6, stk. 3, at hvis barnet er under 13 år, er behandling af personoplysninger om barnet kun lovlig, hvis og i det omfang samtykke gives eller godkendes af indehaveren af forældremyndigheden over barnet. I visse tilfælde er samtykke fra forældremyndighedsindehaveren imidlertid ikke nødvendig. Det følger således af præambelbetragtning nr. 38, at samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden ikke er nødvendigt, når det drejer sig om forebyggende eller rådgivende tjenester, der tilbydes direkte til et barn.

I forbindelse med fastsættelsen af aldersgrænsen til 13 år blev der bl.a. lagt vægt på, at børn i Danmark i høj grad er medievante, at adgang til information via søgemaskiner og deltagelse i online aktiviteter har stor samfundsmæssig og social betydning for børn og unge, og at aktiviteter i denne sammenhæng er med til at skabe og fastholde kontakt med kammerater, ligesom børn og unge får mulighed for at deltage i forskellige diskussionsfora, søge information til skolearbejde, spille spil, se film og lytte til musik. Der blev derudover lagt vægt på, at en høj aldersgrænse for, hvornår et barn gyldigt kan give samtykke til behandling af personoplysninger, kan føre til, at børn og unge udelukkes fra informationssamfundstjenester, hvis forældremyndighedsindehaveren ikke vil give samtykke til behandling af personoplysninger, ligesom det blev påpeget, at en høj aldersgrænse eventuelt vil kunne medføre, at børn og unge ved brug af informationssamfundstjenester vil udgive sig for at være ældre, end de rent faktisk er.

Desuden blev der lagt vægt på, at børn og unge gennem databeskyttelsesforordningen og gennem de øvrige bestemmelser i den dengang foreslåede databeskyttelseslov – uanset et krav om samtykke fra forældremyndighedsindehaverne – ydes en integritetsbeskyttelse, hvorfor det ansås for tvivlsomt, om en høj aldersgrænse for samtykke medfører en øget integritetsbeskyttelse, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 68 som fremsat den 25. oktober 2017, side 127.”

UNICEF Danmark noterer endvidere, at den af regeringen nedsatte ekspertgruppe om tech-giganter den 12. juni 2023 lancerede den første delafrapportering: ”Demokratisk kontrol med tech-giganternes forretningsmodeller”. Afrapporteringen indeholder bl.a. anbefalinger i forhold til tech-giganternes ansvar over for børn og unge.

Ekspertgruppen anbefaler som et blandt flere tiltag i forhold til beskyttelse af børn og unge på internettet, at aldersgrænsen for et barns samtykke i forbindelse med udbud af informationssamfundstjenester hæves fra 13 til 16 år. Gruppen peger på, at tech-giganterne i så fald vil skulle indhente samtykke fra forældre for at kunne behandle børns personoplysninger, indtil barnet er 16 år. Endvidere peger Ekspertgruppen på at en række EU-lande, herunder Tyskland, Holland og Irland, har en aldersgrænse på 16 år. Ekspertgruppen henviser desuden til, at EU anbefaler en aldersgrænse på 16 år.

Ekspertgruppen lægger vægt på, at en stadig større del af børns og unges liv foregår online, og henviser i den sammenhæng til, at flere danske undersøgelser viser, at fysisk samvær blandt 11-15-årige har været markant faldende gennem de sidste 30 år, mens online kontakt er steget. Endeligt lægger Ekspertgruppen vægt på, at visse former for indhold på internettet kan være både ulovligt og direkte skadeligt for børn, hvilket kan have konsekvenser for både trivsel, ensomhed, kropsopfattelse, identitets- og kulturdannelse mv.

Justitsministeriets forslår på den baggrund aldersgrænsen for et barns samtykke til behandling af personoplysninger i forbindelse med udbud af informationssamfundstjenester hævet til 15 år. Justitsministeriets vurdering er, at en aldersgrænse på 15 år vil harmonere bedst med de øvrige aldersgrænser, der gælder i Danmark.

Det begrundes særligt med, at en stadig større del af børn og unges liv foregår online, at børn og unge ofte er mindre bevidste om de risici og konsekvenser, der kan være ved at give samtykke til behandling af personoplysninger, og at børn og unge som udgangspunkt har ringere kendskab til deres rettigheder i forbindelse med behandling af deres personoplysninger. Justitsministeriet begrundes endvidere justeringen med at børn og unge har et særligt behov for beskyttelse,

herunder navnlig i forhold til ikke alderssvarende indhold, fejlagtigt indhold og for de indbyggede funktioner i tech-giganternes tjenester, som anvendes til at forudsige og påvirke adfærd. På den måde vil flere mindreårige nyde godt af den særlige beskyttelse, som databeskyttelsesforordningen giver. Formålet med at hæve aldersgrænsen er dels at øge bevidstheden hos både børn, unge og forældremyndighedsindehavere i forhold til, at der kan være visse risici ved at give adgang for informationssamfundstjenester til at behandle personoplysninger, dels at øge eftertænksomheden i samme forbindelse.

2. UNICEF Danmarks bemærkninger

At hæve aldersgrænsen fra 13 år til 15 år vil indebære, at forældremyndighedsindehaveren i yderligere omfang end tidligere skal godkende barnets samtykke til informationssamfundstjenesternes behandling af barnets personoplysninger.

UNICEF Danmark er enig med justitsministeriet i, at der er behov for at øge bevidstheden hos både børn, unge og forældremyndighedsindehaverne i forhold til, at der kan være visse risici ved at give adgang for informationssamfundstjenester til at behandle personoplysninger, dels at øge eftertænksomheden i samme forbindelse. Til at varetage dette formål kan en justering af aldersgrænsen være hensigtsmæssig.

UNICEF Danmark har endvidere noteret sig Ekspertgruppens bekymring om tech-giganternes fastholdelsesmekanismer, at disse mekanismer kan have negative konsekvenser for brugerne ved at være manipulerende såvel som afhængighedsskabende, og for især børn og unge kan der være behov for beskyttelse mod disse mekanismer med henblik på at styrke deres autonomi og selvbestemmelse. Ekspertgruppen fremhæver at flere undersøgelser peger på, at der kan være en sammenhæng mellem unge med lavt selvværd og omfanget af brug af sociale medier (jf. ekspertgruppe om tech-giganter første delrapportering: "Demokratisk kontrol med tech-giganternes forretningsmodeller" juni 2023). UNICEF Danmark er derfor opmærksom på, at beskyttelsestiltag er vigtige for at sikre børns trivsel og sundhed, og at balancen mellem forskellige hensyn er komplekst.

Beskyttelses- og tryghedstiltag skal dog være proportionelle og tage hensyn til alle børns rettigheder, herunder også barnets ret til autonomi og privatliv - ikke kun overfor informationssamfundstjenester, men også overfor forældre eller værge. Endvidere skal sådanne tiltag tage højde for særlige forhold for børn og unge i udsatte positioner. Børn og unge der befinder sig i udsatte positioner, vil ofte også være digitalt udsatte.

UNICEF Danmark er opmærksom på, at sammenlignelige lande har en aldersgrænse på 16 år, og at Ekspertgruppen anbefaler at justere aldersgrænsen, samt at den foreslåede ordning kan fastsættes inden for rammerne af databeskyttelsesforordningens artikel 8, stk. 1. UNICEF Danmark er opmærksom på, at tech-giganternes forretningsmodeller udnytter eller kan udnytte børn og unges privatlivsoplysninger, at algoritmerne bag kan være vanedannende. Der er derfor risiko for tech-giganternes krænkelse af børns og unges ret til privatliv og ret til sundhed og trivsel, og børn og unge har brug for beskyttelse imod en sådan udnyttelse.

Det er dog UNICEF Danmarks vurdering, at der er brug for et mere nuanceret syn på særligt børns og unges privatliv og relaterede rettigheder, både så børns privatlivsbeskyttelse også er

genstand for overvejelse overfor forældremyndighedsindehavere interesser, samt at justitsministeriet foretager en almindelig børne- og menneskeretlig proportionalitetsafvejning af indgrebet før der fastlægges en aldersgrænse.

UNICEF Danmark bemærker, at børn både har ret til privatliv og adgang til informationssøgning, og krav til respekt for og beskyttelse af disse rettigheder. Det fremgår både af FN's Børnekonventions artikel 16 og 12 (privatliv, ytringsfrihed og informationssøgning), Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 og 10, samt EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder artikel 7 og 8. og 11 Det er UNICEF Danmarks vurdering, at denne ret og beskyttelsen af disse hensyn, ikke bare skal varetages over for informationssamfundstjenester, men også i en vis udstrækning over for forældremyndighedsindehaveren. Endvidere har børn ret til fritid og leg jf. FN's Børnekonventions artikel 31, hvilket også for mange børn vedkommende foregår online.

Efter UNICEF Danmarks vurdering er et krav om forældresamtykke til informations-samfundstjenesternes behandling af barnets personoplysninger et indgreb i barnets privatliv, som skal have lovhjemmel, være proportionelt, og forfølge et legitimt samfundsmæssigt behov. Et indgreb skal derfor begrundes.

UNICEF Danmark savner i den forbindelse justitsministeriets eksplicite stillingtagen til, især hvilke ulemper det vil medføre over for barnets ret til privatliv og ret til informationssøgning at hæve aldersgrænsen fra 13 år til 15 år. Navnlig ønsker UNICEF Danmark, at justitsministeriet vurderer, hvorvidt forslaget har negativ indflydelse på børns ret til fritid og udvikling, selvbestemmelsesret, samt risikoen for uhensigtsmæssig isolering eller kontrol af børn, der vokser op i familier, hvor de er udsat for negativ social kontrol.

Justitsministeriet fremhævede selv nogle af de hensyn da aldersgrænsen i 2017 blev sat til 13 år (se afsnittet om justitsministeriets daværende overvejelse ovenfor). UNICEF Danmark savner også en redegørelse om børn og unges egen mening om justeringen af aldersgrænsen, idet justeringen må anses som et indgreb i barnets selvbestemmelsesret, og barnet derfor efter FN's Børnekonventions artikel 12 har ret til at blive hørt.

Afslutningsvist ønsker UNICEF Danmark at henlede opmærksomheden på den brede definition af informationssamfundstjenester efter databeskyttelsesforordningens artikel 4, stk. 25, er en tjeneste som defineret i artikel 1, stk. 1, litra b, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535, hvilket omfatter tjenester som udbyder e-handel og online spil, søgemaskiner, musiktjenester og sociale medier, herunder Facebook, TikTok, Instagram, Snapchat mv.

Således omfatter definitionen både tjenester, der er kendt for omfattende "data-høst", men også tjenester, hvor privatlivshensynet muligvis er mindre tungtvejende (f.eks musiktjenester og søgemaskiner), hvilket kan have indflydelse på proportionalitetsafvejningen.

UNICEF Danmark bemærker også, at andre tiltag ift. tech-giganterne er under overvejelse (aldersverifikation mv.), hvilket ligeledes kan have indflydelse på proportionalitetsafvejningen, idet de forskellige tiltag bør ses i sammenhæng.

UNICEF Danmark anbefaler Justitsministeriet, at

- et krav om forældresamtykke til informationssamfundstjenesternes behandling af barnets personoplysninger, anerkendes som et indgreb i barnets privatliv mv, som blandt andet skal være proportionelt, og forfølge et legitimt samfundsmæssigt behov, og at disse overvejelser eksplicit fremgår af lovbemærkningerne.
- lovforslaget eksplicit inddrager hensynet til og overvejelser om børn, der er udsat for negativ social kontrol af forældremyndighedsindehaveren.
- børn og unge høres i forbindelse med justering af aldersgrænsen fra 13 til 16 år.

Der henvises til j.nr. 2023-7910-0037.

Med venlig hilsen

Cecilia Decara
National chef, UNICEF Danmark
Mobil: +45 54 33 44
E-mail: cdecar@unicef.dk